

SZAKIRODALOM.

Borsos István. *A pápai evang. reform. főiskola könyvtárának katalógusa és rövid története.* Pápa (Főiskolai nyomda) 1901. n. 8-r. 732 + 2 l.

A mióta a Muzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsát felállították, egyre sűrűbben hallunk itt is, ott is egy-egy vidéki könyvtár rendezésének megkezdéséről, vagy a rendezés folyamatban lételéről, vagy befejezéséről. Hogy az újabban tartott könyvtári és művelődéstörténeti tanfolyamoknak szintén volt befolyásuk az ily munkálatok sikeres végrehajtására, szinte felesleges is hangsúlyozni. Most már nincs olyan esztendő, hogy ne jelennék meg egy-egy katalógus, mely valamely, addig névről is alig ismert vidéki könyvtár rendezésének befejezéséről ad számot. Most a pápai református főiskola igazgatósága is követte a jó példát s Borsos István tanár-könyvtárnok — egykor a M. Nemz. Múzeum könyvtárának tisztviselője — által elkészíttette és mint könyvnyomda-tulajdonos díszes formában kinyomatta könyvtári katalógusát.

A könyvtár rendezésénél a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára szolgált mintául, azzal a különbséggel, hogy kevesebb szak vétetett föl s a könyvek is nagyság szerint két csoportba osztattak. Mint majd mindenütt, hol a könyvtár alapját valamely végrendeletileg hagyományozott könyvtár vetette meg, itt is van két külön kezelt könyvtár, a Tóth Ferencz- és Kerkápoly-féle, a könnyen kezelhetőség nem kicsiny akadályára.

A könyvtár (és e szerint természetesen a most kiadott katalógus is) következő szakokra oszlik. A. Encyklopaedia. B. Nyelvtudomány és Szépirodalom. C. Történet. D. Földrajz. E. Matematika. F. Természettudományok. G. Paedagogia. H. Jog. I. Philosophia. K. Theologia. L. Régi magyar nyomtatványok. M. Hazai idegen nyelvű nyomtatványok 1711-ig. N. Osnyomtatványok. O. Kéziratok. Mindenik szak három-négy alosz-

tályra oszlik. Pl. az A. (Encyklopaedia) szak következő négy alosztályból áll: I. Szótárak. II. Folyóiratok. III. Lexikonok. IV. Könyvészeti munkák. Ezen alosztályokon belül ismét két vagy (mint a folyóiratoknál) három alosztály van u. m. 2-rét, 4-rét és 8-rét, a két előbbi rendszeren egybefogva. Az egyes könyvczímek rövidítve vannak: szerző, rövid cím nyomtatási hely, év és kötetszám. Pl. »Heinsius, Dr. Theodor. Vollständiges Wörterbuch der deutschen Sprache. Wien, 1840. 4 kötet.« E szerint elmarad a lapszám jelzése, bizonyára csak azért, mert ez a katalógus terjedelmét tulságosan megnövesztette volna s elmaradt a könyvtári szám is a katalógusból, a mi pedig a keresést nagyon megkönnyítette volna.

A katalógust, miként a cím is jelzi, a könyvtár rövid története előzi meg. Ebben el van mondva, hogy a könyvtár létezésének első írott bizonyítéka 1637-ből való: bejegyzés egy könyv belső tábláján, az ajándékozó nevével stb. De hogy ekkor tájban már sok könyvnek kellett a pápai ref. kollegiumban lenni, bizonyítja az, hogy 1660-ban már külön könyvesház említetik. Érdekes adatokat olvasunk a későbbi évekből az iskola üldöztetéséről s a könyvtárakat ért szerencsétlenségekről. Érdekes kuriozitás, hogy midőn Jankovich Miklós (1819) megtekintette a könyvtárat, ugyanakkor 40 forintot ígért Beythe István praedikációért, ha a könyvtárból eladják neki s foglalóul ott is hagyott két aranyat. Gyűlés elé vitték az ajánlatot s ott azt határozták, hogy nem adhatják oda, mert az a könyv nem eladó.

Van a könyvtárnak néhány unikuma is, egyet Szabó Károly is említ, négyet pedig a szerkesztő úgy említ fel, mint a melyek a Szabó-Hellebrant-féle Régi Magyar Könyvtárból (III. kötet) is hiányzanak. Ezek: *Johannes Szegi de Bátorkeszi, Disputatio Theologicae Bipartitae Pars Prima. In qua Dubia quaedam circa materiam Calicis Eucharistici ex relationibus Hyacinthi Choqueti ordinis Praedicatorum suborta, proponuntur. Lugduni Bac. 1672. 4-r. 6 lev. 2. U. a. Pars. II. U. o. 7 lev. 3. Michael Szathmar-Némethi, Theologia Philosophiae Domina seu Disputatio Theologica Ostendens, Philosophiam non posse esse Scripturae Sacrae Interpretem. Franequerae 1666. 4-r. 8 lev. 4. U. o. Pars II. 4-r. 7 levél.*

A könyvtár gyarapítására évente 2000 koronát fordítanak. 1864-ben 5700 = 9360 kötet volt a könyvtár állománya, jelenleg pedig 12508 mű = 24078 kötet. Van azon kívül 2288 darabból álló metszett gyűjtemény, melyet B. Baldácsy Antal ajánlódokozott a könyvtárnak, továbbá 8000 darabból álló nummismatikai gyűjtemény, mintegy 200 darab oklevél; a legrégebbi eredeti oklevél Kun László királyunk idejéből való.

Ismertetésünket azzal az óhajttal rekesztjük be, vajha

követnék e jó példát többi vidéki könyvtáraink pl. a debreczeni, sárospataki, pozsonyi stb. főiskolák könyvtárai, melyek nem kevésbé gazdagok értékes művekben, kéziratokban, fontos szolgálatot tennének ez által irodalmunk és művelődésünk ügyének!

D. L.

Varjú Elemér. *A gyulafejervári Batthyány-könyvtár.* Budapest, 1899. 271 l. + 5 melléklet. 8-r.

Önálló könyv alakjában is megjelent Varjú Elemér dolgozata, melyet a Batthyány-könyvtárról a Magyar Könyvszemle 1899., 1900. és 1901. évfolyamaiban tett közzé. A nevezetes könyvtár beható ismertetése történeti, bibliografiai s más szempontokból egyaránt hasznos munka volt, s bizonyára érdemes volt a dolgot könnyebben kezelhető könyvformában is megjelentetni. E helyen nem szükséges a mű tartalmát ismertetni, s a szerzőnek folyóiratunkhoz való viszonya a részletesebb méltatást is lehetetlenné teszi. Kívánatos volna azonban, ha szerző tovább folytatólná a nevezetesebb hazai könyvtárak rendszeres tanulmányozását és ismertetését.

—6

Mocsáry Miklós. *Hogyan bánjunk könyveinkkel? Utmutató az összes könyvedvelők, könyvgyűjtők, könyvtártulajdonosok, valamint magánosoknak.* Ungvár, 1899. 36 + 2 l. 8-r. Ára 10 kr.

Egy kissé elkésve került kezeinkbe ez a kis füzet, melyről mint az első magyar népszerű könyvtártani kísérletről okvetlenül meg kell emlékeznünk e helyen. A Hasznos Könyvek című gyűjtemény első füzeté gyanánt jelent meg, s valóban hasznos szolgálatokat lehet tőle várni. Nevezetesen szélesebb körök figyelmét hívja fel a könyvekkel való bánásmód főbb elveire, gyakorlati tanácsokat ad a könyvek megválasztása, gondozása, rendezése stb. terén s bármily kis könyvtár kezelője vagy tulajdonosa tanulhat belőle egyet-mást, a mit hasznára fordíthat. Voltakép első sorban a kis könyvtárak igényeit tartja szem előtt, s így nagyon helyesen nem mélyed bibliografiai rendszerek s könyvtártani problémák fejtegetésébe, azonban a szükséges tudnivalóknak igen nagy körét öleli fel. Szól a könyvek kiállításáról, a papírról, a könyvek alakjáról, a különböző kiadásfajtákról, a könyvgyűjtésről, a könyvtári ritkaságokról, ezek mellett igen jó tanácsokat ad a példányok kiválasztására. Külön rész foglalkozik a könyvek bekötésével. A harmadik és negyedik rész pedig dióhéjba szorított ki bibliothékonomia minduntalan a szerző helyes érzékéről és gyakorlati tapasztalatairól téve tanúságot. Egy kis utánjárással ez a művecske mintaszerű népies könyvtártani kézikönyvvé volna fejleszthető, s épen ezért nem mulaszthatjuk el különösen a múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsának figyelmébe ajánlani.

—7.